

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitium Perfectionis, Et Virtutum Christianarum

In tres Partes distinctum

Rodríguez, Alonso

Coloniæ Agrippinæ, 1622

Tractatus sextus de tristitia & lætitia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40093

TRACTATUS SEXTVS.

De tristitia & lætitia.

CAPVT I.

De magis damnis quæ ex tristitia fluunt.

TRISTITIAM longe re-
pelle à te; multos enim occi-
dit tristitia, & non est uti-
litas in illa, ait Sapiens
Cassianus librum de spi-
ritu tristitiæ composuit,

dicent enim ad medendum huic malo & ægritudini, non minore cura & diligencia opus est, quam ad alias spirituales infirmitates & tentationes, quæ se nobis in hac vita offerunt, ob multa & plurima dâna quæ inde manant, & in eodem libro allegat, & sacræ Scripturæ testimoniis confirmat. Caue, inquit, tristitiam, nec illi in cor suum ingressum præbe, si enim intrare permittas, & ibi dominari cœperit, statim orationis delectationem & gustum auferet, & faciet horam tibi longam videri, & illam non perficere; imo subinde te plane oratione & spirituali lectione spoliabit. Et in omnibus spiritualibus exercitiis tædium & fastidium adferet, ut nec illa adspicere audeas: *Dormitauit anima mea præ tædio.* Hoc versu ait Cassianus recte exprimit Propheta dâna quæ ex tristitia proficiscuntur. Non dicit corpus, sed animam dormire; spirituali enim tristitia & accedia, tantoque anima tædio & fastidio in omnibus spiritualibus exercitiis & virtutis operibus afficitur, ut videatur dormitans inepta, & torpens ad omne

bonum. Et tantum aliquando est fastidium quod talis ad bonum & spiritualia habet ut horrore sint iis, qui in virtutem & perfectionem incumbunt, quos & subinde à bonis suis exercitiis retrahere & turbare conatur.

Habet & aliud in se tristitia, ut auctor est Cassianus, quod hominem morosum & austerum proximis reddat. Ait S. Gregorius: *Tristes ex propinquo habet iræ.* Propterea id experientia docet, quod tristes facile irascamur quiduis fastidimus: insuper hominem in agendis impatientem, suspiciosum & malignam facit. Et aliquando tam tristitia hominem turbat, ut sensum perdat, & sui impos sit, secundum illud Ecclesiastici: *Non est sensus, ubi est amaritudo.* Et sæpius videre est, aliquem tristitia & melancholia obrutum tam insueta apprehendere, & tam insolita & ratione & fundamento carentia suspicari, ut ii, qui apud illum sunt, illa videre & de illis iocari ut stultitiis soleant. Alios, & quidem viros graues, doctos & honoratos videre fuit, tã hac passione pressos, ut illis cõdolendum maxime esset, quos nunc videre erat ut puerulos flêtes nunc tam alta ducere suspiria, ut rugire viderentur. Idcirco dum sui compotes sunt & aduertunt sibi hanc stultitiam (quæ iure optimo talis dici potest) aduenire; se cubiculo suo includunt, ut tibi

Facit hominem morosum impatientem, suspiciosum.
Greg. l. 30. mor. cap. 21.

Ecc. 21. 15.

ut tibi soli suspirent & plorent, & ne auctoritate sua apud illos excidant, qui huiusmodi illos agere cernunt.

Si ab ipsis exordiis nosse lubet effecta & damna, quæ in corde, tristitia operatur (Cassianus ait) Sanctus Spiritus illa per Sapientem breuiter sic proponit: *Sicut tinea vestimento, & vermis ligno; ita tristitia viri nocet cordi.* Proverbior. 25. versiculo 20. Vestis à tinea corrofa ad nihilum valet, nec ad quid utilis est: nec lignum verme plenum ad ædificandum conducit, nec quid oneris potest ei imponi, statim enim distumpitur. Eodem modo & homo melancholia repletus, tristis & mæstus ad omne bonum inutilis est. Nec se hic malum sistit, sed quod omnium deterrimum, tristitia in corde causa est & radix multarum tentationum & ruinarum. *Multos enim occidit tristitia, & multos in peccata labi fecit.* Hinc est, quod aliqui tristitiam nominant latronum nidum, & dæmonum speluncam; idque bono iure. Ad quod probandum allegant illud Iobi de diabolo dictum: *Sub umbra dormit*, Iob. 40. versiculo 16. Sub hoc enim umbra & obscuritate, sub hac nebula & tenebris confusionis, quam sentis, dum tristaris, dormit & se abdit diabolus: hic eius nidus & cauerna est, ubi in insidiis latet, ut te post omnibus, quibuscumque volet, tentationibus adoriatur. *Posuisti tenebras, & facta est nox. in ipsa pertransibunt omnes bestie silue.* Psalmo 103. versiculo 20. & 21. Ut enim serpentes & fera noctis obscuritate expectant, ut cauernas suas exeant; sic & diabolus, serpens antiquus huius noctis obscuritatem & tristitiæ tenebras expectat, & tunc omni tentationum genere irruit. *Parauerunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obsecuro rectos corde.* Dicebat Sanctus Franciscus, diabolum valde lætari, dum alicuius cor triste est quod vel illum facile in tristitia & desperatione suffocet, vel ad mundanas voluptates pertrahat: Notatu hoc dignissimum, nam maximi momenti est.

Dum quis tristis & melancholicus est, subinde diabolus illum in dissidentiam præcipitat & desperationem, ut contigit Cain & Iudæ: aliquando dum aduertit non prospere hic negotium cadere, mundanis illum deliciis aggreditur, vel carnalibus sensualibusque voluptatibus allicit eo colore vel prætextu, quasi iidem de hoc dolore & tristitia sit liberaturus.

Huic accidit quod dum quis tristitia affligitur, statim illi tentationes obrepere soleant de vocatione, diabolus enim ei proponit in mundo vitam hilarem & iucundam acturum: hacque ratione aliquos per tristitiã & melancholiam à religione deficere fecit. Alias carnales & scædas cogitationes obicere solet diabolus, quæ sensualitati arrident, & conatur illos in iisdem moram trahere, sub prætextu, quod iis mæsticiam fugabunt, & animum lapsum erigent. Quod sane valde metuendum est illis, qui tristitia & melancholia vexantur, quod huiusmodi tentationes illis frequentes & familiares esse solent. Et recte Diuus Gregorius aduertit, & dicit, quod ut homo ex natura aliquam delectationem & recreationem appetit, dum eam in Deo non reperit nec in rebus spiritualibus; eadem ratione diabolus, cui propensio nostra explorata est, illam ob oculos ponit, & sensualia & inhonesta offert, & in eisdem delectationem & voluptatem, quibus tristitia & præfens melancholia fugetur vel saltem mitigetur: *Sine delectatione anima nunquam potest esse, nam aut infirmis delectatur aut summis.* Intelligendum ait Sanctus, nisi in Deo voluptatem & oblectationem habueris & in spiritualibus, eandem tibi in vilibus & sensualibus querendam esse.

Denique tot sunt mala & damna quæ ex tristitia nascuntur, ut Sapiens dicat: *A tristitia enim festinat mors.* Et alibi: *Omnis plaga tristitia cordis est.* Et non solum mors temporalis, sed & æterna, quæ infernus est, ex tristitia.

Est instar tinea.

Est causa multarum tentationum & ruinarum. Nidus dæmonum.

Psal. 103.

S. Francisci dictum de tristitia.

tristitia oritur. Talique modo declarat Sanctus Augustinus id, quod Iacob filiis suis dicebat: *Deducetis canos meos cum dolore ad inferos*, Genes 42. versiculo 38. & dicit, Iacob timuisse, ne tristitia, quam haberet ob absentiam Benjamin tantamin illo gigneret apprehensionem, ut in periculum, animæ suæ salutē adduceret. & cum illa in damnatorum infernum descenderet. Hæcque causa est, quod Sanctus Apostolus Paulus illam nos cauere moneat: *No qua radix amaritudinis sursum germinans impediatur, & per illam inquinentur multi*. Quando igitur tanta sint damna & pericula, quæ ex tristitia sequuntur, monent nos tam diligenter Sacra Scriptura & Sancti, ut illam caueamus: id quod non consolationis aut delectationis nostræ causa fit, si enim aliud non subesset; parum referret nos vel lætos vel tristes esse. Hincque tanto pericillam desiderat & procurat diabolus, quod ipsum non lateat, multorum malorum & peccatorum radicem & causam esse.

CAPVT II.

Aliquot adferuntur rationes, ob quas nobis Deo cum lætitia seruiendum.

GAUDETE in Domino semper, iterum dico gaudete: dicit Sanctus Apostolus Paulus. Idem & in Psalmis sæpius inculcat Propheta Dauid: *Lætamini in Domino, & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Exultent, & lætentur in re omnes, qui quarunt te. Tubilate Deo omni terra, seruite Domino in lætitia, introi-te in conspectu eius in exultatione. Lætetur cor querentium Dominum*. Et multis aliis locis sæpius nos hortatur, ut Deo in lætitia seruiamus. Hæcque Angeli salutatio erat, dum ad Tobiam ingrederetur: *Gaudium sit tibi semper*. Solitus erat dice-
Rodriguez exercit. pars 2.

re Sanctus Franciscus, diaboli & membrorum eius esse tristari, nostrum vero in Domino gaudere: *vox exultationis & saluti in tabernaculis iustorum*. Nos in suam deduxit domum Dominus, & ex millibus multis elegit, cur ergo tristabimur? Merito nobis sufficere deberet, ut sciamus maximi momenti rem esse cum toties eam commendat & inculcet Sacra Scriptura, & quod altera ex parte perspiciamus magna damna, quæ ex tristitia nasci diximus.

Ut tamen quid addamus, & ad oculum videntes utilitatem evitamus magis; aliquas adferemus rationes, ob quas nobis expedit cum cordis lætitia semper in Dei seruitio versari. Quarum hæc prima fit, quod iubeat Deus: *Non ex tristitia aut ex necessitate, hilarem enim datorem diligit Deus*: Dicit Sanctus Paulus, secundum quod per Sapientem dixerat: *In omni dato hilarem fac vultum tuum*, Ecclesiastic. trigesimo quinto, versiculo undecimo. Sicut in mundo videre est, omnes Principes velle, ut famuli illis cum lætitia seruiant, dumque vident illos languidos & torpentes esse, & demissis auribus & inuitos seruire & cum tristitia; non gratum est seruitium sed fastidium; sic nec Domino Deo gratum est, dum non illi seruitur prompta voluntate & gaudio, sed murmuratione & tristitia.

Annotat Sacra Scriptura, filios Israel ad templi fabricam multum auri, argenti & pretiosorum lapidum prompta voluntate & gaudio obrulisse. *Cum ingenti gaudio*. Et Rex Dauid Deo gratias agit, quod videret populum dona sua magno cum gaudio offerre. Hoc Deus magni æstimat; nec tanti opus, quam voluntatem, qua fit, facit. Et apud homines dici solet, plus esse animum & benignitatem, quam reliqua omnia, illum enim magni facimus, quamuis factum parui momenti sit. Et contra, quantumcunque magnum quid sit, si bono animo & cum gaudio non fiat, non
dd æsti-

S. Francisci
ditum me-
morabile.
Psal. 117. 15.

2. Cor. 9. 7.
1. ratio sumi-
tur ex Dei
mandato.

1. Paral. 29.
9. & 17.

æstimatur, nec arridet, sed potius ingratorum est: Dicitur & qui dem apte, esse quasi quis lautum cibum apponit, sed ingrato condimento, quod totum ingrati saporis facit.

2. ratio est magna Dei gloria. Hilares declarant se prompta voluntate facere.

Secunda ratio est, quod ad Dei magnam gloriam & honorem cedat, si illi cum gaudio seruiatur. Hoc enim modo quis declarat bona & prompta voluntate se facere, & parum sibi videri, si cum eo, quod vellet facere comparetur. Qui Deo cum tristitia seruiunt, indicant se multum facere, & quod onere obruantur, & quod vix ferendo sint, quod displicet & ingratorum est. Quare vna causarum propter quas Sanctus Franciscus tristitiam in fratrum suoribus videre nolebat, hæc erat, quod ea ipsa indicaret, esse, resistantiam in voluntate, & accediam in corpore ad bonum. Alii vero ex lætitia & hilaritate, quam exhibent, videntur dicere velle, nullius esse momenti quod faciunt, si cum eo, quod facere velent, comparetur, Vt aiebat Sanctus Bern-

Bern. ser. 14. super Cantic.

Opus meum vix unius est hora, et si plus, pro amore non sentio. Quod Deo iucundissimum est, ideoque auditur in Eu-

angelio dicere: Tu autem cum ieiunas,

unge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans. Dicere vult: ornate, & esto hilaris, ne ieiunare vel aliquid facere videaris. *Nolite fieri sicut hypocrita tristes,* qui volunt omnibus constare se ieiunare, & aliquid facere. Hic obiter aduertendum, aliquos esse, qui sibi persuadent, vt cum modestia & collectione vadant, eundem sibi esse capite demisso & vultu tristi. Qui errant, dicit Sanctus Leo, quod *Religiosorum modestia mæsta non sit, sed sancta.* Semper Religiosa sit hilaris modestia, & modesta hilaritas. Et nosse hæc duo coniungere, magnum est religioso decus & ornamentum.

Leo papa ser. 4. Quadrages. Religiosa modestia sit hilaris & modesta hilaritas.

3. ratio proximorum ædificatio.

Tertio non solum hoc in Dei honorem redundat sed & in utilitatem & proximorum ædificationem & virtutis approbationem. Qui enim hoc modo Deo inseruiunt, valde exemplo suo hominibus per-

suadent, in virtutis via non eam esse difficultatē & molestiā, quā impii imaginantur, dum illos tanta cum suauitate & hilaritate incedere vident: Quo homines, qui ex natura libenter lætantur & hilares sunt, valde excitantur ad virtutem. Ob hanc rationem valde nobis expedit, in nostris ministeriis hilares esse, vt cum proximis agamus, quod finis & institutum nostrum sit animas Deo acquirere. Hac enim ratione acquiruntur, & non solum ad virtutem, sed & ad perfectionē & religionem bene adficiuntur. Constat nobis de aliquibus, qui ob hoc solum mundo valedixerunt, & religioni sese addixerunt, quod lætitiā & hilaritatem religiosorum viderent. Nihil enim hominibus magis optandum, quam cum gaudio & hilaritate hoc æuum transigere & credo, si nosset quanto gaudio bonifruantur Religiosi, mundum incolis inanem futurum, & omnes religionem ingrefuros.

Sed hoc manna absconditum, quod Deus abscondit & reposuit his, quos eligere voluit. Et tibi absconditum hunc thesaurum aperuit, & fratri tuo abscondit, ideoque ille in sæculo mansit, & huc te uocauit Deus vnde infinitæ tibi sunt illi agenda gratiæ.

Quarta ratio ob quam nos lætos esse expedit, hæc est: quod opus plerumque maioris est meriti & valoris, quando cum huiusmodi sit hilaritate & promptitudine: opus enim hoc modo melius & perfectius conficitur. Quod & Aristoteles agnouit, dum ait: *Dilectio perficit operationem, tristitia corrumpit.*

Hincque multum interesse videmus inter eum, qui quid cum delectatione facit, & eum qui inuitus: hic enim nihil aliud respicit, quam vt possit dicere, se fecisse, ille vero incumbit, vt recte fiat, quod facit, & quam optime curat fieri.

His accedit, quod vt ait Sanctus Chrysostomus, animo vigor & lætitia vires

vires addat ad laborandum. Hinc aiebat
 Propheta Dauid: *Viam mandatorum tuo-
 rum cucurri; cum dilatasti cor meum.* Læ-
 titia dilatat & extendit cor. Dicit ergo
 Propheta: Dum mihi hanc lætitiã de-
 disti qua cor meum dilatatum est, magna
 cum velocitate sine vlllo impedimento
 mandatorum tuorum viam cucurri, nec
 quidquam laboris sensi: *Current, & non
 laborabunt, ambulabunt, & non deficient:*
 Et contra tristitia constringit, premit &
 arctat cor, & non solum operandi volun-
 tatem, sed & vires tollit, & difficile red-
 dit, quod ante cuius facile erat. Ideo &
 Sacerdos Aaron debilitatem fatebatur,
 postquam vna vice duos illi filios occi-
 disse Deo, & à Moysè fratre correptus,
 quod Deo sacrificium non obtulisset; re-
 spondit: *Quomodo potui placere Domino in
 ceremoniis mente lugubri?* Et filii Israel in
 Babylónico exilio dicebant: *Quomodo
 cantabimus canticum Domini in terra ali-
 ena?* Et quotidie experientia ipsa discimus,
 nobis tristitia occupatis non solum spiri-
 tuales deficere vires, secundum illud Sa-
 pientis: *In maxore animi deicitur spiritus,*
 sed & corporales, vt quisque pes, & quod-
 que brachium nobis grauissimum esse vi-
 deatur. Hinc auctores sunt Sancti, ne in
 tentationibus tristemur, hoc enim cor
 figore spoliat, & hominem pauidum & pu-
 sillanimum reddit.

Ex prædictis alia potest ratio colligi,
 ob quam Dei famulus, præsertim Religio-
 sus optare debet, vt hilarem agat vitam.
 Estque hæc, quod dum aduertitur, quæ-
 piam in virtutis & religionis negotio hi-
 larem esse; inde multum satisfieri & spem
 concipi, talem perseueraturum, & cæpta
 profecuturum. Dum vero tristis aduertit-
 ur, suspicionem & timorem adfert. hunc
 non perstiturum. Vt dum videmus ali-
 quem sub magno lignorum fascæ, & an-
 helum & suspirabundum incedere, hic
 subsistere, illic lignum aliquod cadere, &
 alibi aliud, statim dicitur, hic tanto fasci-
 ferendo non est, media via cogetur depo-
 nere onus: dum vere videtur hilaris, quasi

cantando cum onere progredi, mox dicit-
 tur, hic maius onus istoc onere portare
 posset. Eodem modo dum quis virtutis &
 Religionis negocia cum tristitia & mole-
 stia obit, & videtur gemere, & oneri suc-
 cumbere; suspicio est, hunc non perseue-
 raturum: nam semper contra aquæ fluxû
 remigare & eniti, fit remigum more, estq;
 nimis violentum. Dum autem letus hu-
 milibus & abiectis officiis & aliis religio-
 nis exercitiis incumbit, & corporalibus,
 & spiritualibus, omnia ei leuia & facilia
 sunt; bonam de se spem dat, fore vt pro-
 grediatur, & perseuerat.

CAPVT III.

*Culpas ordinarias quibus obnoxie
 sumus non sufficere, vt læti-
 ciam auferant.*

TANTUM à Sanctis fit, nos vsque hila-
 res & lætos esse, vt dicant nobis nec
 in lapsibus quidem animo cadendum,
 nec desperandum, tristes & melanco-
 licos esse oportere: quamuis pecca-
 tum huiusmodi sit, ob quod iure bo-
 no tritari nobis licet, vt statim dice-
 mus; tamen dicit Sanctus Paulus tristi-
 tiam hanc temperatam & moderatam esse
 debere, & inniti indulgentiæ & miseri-
 cordiæ Dei, ne desperationem & diffi-
 dentiam pariat: *Ne forte abundantiori tri-
 stitia absorbeat, qui eiusmodi est.* 2. Co-
 rinthiorum 2. versiculo 7. Hinc Sanctus
 Franciscus, qui hanc tristitiam in fratri-
 bus suis oderat socium suum, qui tristis
 erat, reprehendebat dicens, eum, qui Deo
 seruit, tristem non esse debere, nisi forte
 ob aliquod ab eo commissum peccatum.
 Si ergo tale quid (inquit) admiseris, huius
 te peniteat, & confitere, & à Deo veni-
 am & misericordiam pete, vt priorem tibi
 restituat lætitiã: *Redde mihi lætitiã sa-
 lutaris tui, & spiritu principali infirma me.*
 Eodem & modo Sanctus Hieronymus
 hunc locum exponit: *Id est, redde
 ad 2. mihi*

*Ob defectus
 non est despe-
 randum nec
 nimis tristitan-
 dum.*

*S. Franciscus
 oderat tristi-
 tiam in fra-
 tribus suis.*

Psal. 50. 14.

Hieronymus.

M. Auila
effatum.

mibi illam exultationem, quam in Christo habui, priusquam peccarem. Pater Magister Auila arguit, & quidem merito, aliquos, qui in Deo via pleni inuiti tristitia ambulant, corde frigidissimo & gelu constricto, sine delectatione in diuinis, sibi in spidi & proximis, desperantes & pusillanimes: Multosque horum, ait, lethalia peccata non committere, sed dicere tali modo se dispositos esse, quod Deo non seruiant ut debent, ob venialia peccata, quæ admittunt.

Hic magnus error est: multo enim maiora sunt damna quæ ex nimia hac tristitia & dolore dimanant, illis, quæ ex eadem culpa nascuntur: & quod prudentia & fortitudine impedire poterant, augent, & ex vno malo in aliud cadunt. Et hoc est, quod diabolus ex tristitia habere intendit, ut videlicet eis vigorem & robur ad operandum subtrahat, ut nunquam boni quid ad perfectionem perducant.

Ex defectibus
x. utilitas est
nostri humiliatio.

2. maior gratia petitio.
3. maior cautela.

M. P. Auila,
dicitur.

Tsal. 119. 3.

Quod ex lapsibus & defectibus utilitatis eruatur, Primum esse debet, ut nos confundamus & humiliemus, animaduertentes nos opinione nostra debiliores esse. Secundum, ut maiorem à Deo gratiam postulemus, quod ea indigemus. Tertium, ut post maiori cautela & collectione viuamus, alios consulendo, occasiones pueniendo, & fugiendo: hoc modo plus proficitur quam pusillanimitate & inuiti tristitia. Recte ait Magister Pater Auila, si ob culpas quotidianas, quas in currimus, nobis tristandum, & desperandum esset; quis tandem hominum quiete & pace frueretur, cum omnes peccatis obnoxii sumus? *Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit?* Conare Deo seruire, & fac quod potes, & si quicquid fas est, conficere nequis; ne ideo mirere nec animum despondeas omnes enim huiusmodi sumus: homo & non Angelus es, debilis, & non sanctificatus. Abunde Deo debilitas & miseria nostra explorata est, & ideo nos desperare non vult, sed statim e-

rigere, & maius robur ab eo petere: ut infans, qui cadit, & statim surgit, & currit ut ante. Dicit Sanctus Ambrosius in fantum lapsibus patrem non irasci, sed ad compassionem moueri; idem & Deus nobiscum agit, secundum illud Prophetæ: *Quomodo miseretur pater filiorum, miserus est Dominus timentibus se, quoniam ipse cognouit figmentum nostrum, & recordatus est, quoniam puluis sumus.* Nouit Deus infirmitatem nostram miseriam, & nos ut debiles & infirmos amat filios, & ideo huicmodi lapsus potius illum ad compassionem quam indignationem mouent Inter omnia solaria, quæ habent illi, qui debiles in Dei seruitio sunt, est, intelligere Deum tam amoris & misericordiam diuitem esse, quod nos toleret, & amet, quamuis illi non tam exacte, ut decet respondeamus. *Qui diues est in misericordia.* Ideoque ut cera ante ignem liquefcit, sic & omnes nostri defectus & peccata coram eius infinita misericordia dissoluuntur. Idque nobis animum addere deberet, ut semper læti & hilares operaremur; quod sciamus Deum nos amare & fauere, & ob omnes has ordinarias culpas nos ne minimum quidem gratiæ & diuini amoris amissuros.

CAPVT IV.

De tristitia radicibus & causis, earumque remediis.

INSPICIAMVS vero radices & causas, unde tristitia nasci solet, ut necessaria iis applicemus remedia. Cassianus & S. Bonauentura dicunt ex multis radicibus tristitiam prouenire posse. Aliquando enim ex naturali ægritudine & humore melancholico, qui in corpore dominatur, ortum habet: tuncq; remedium potius ad medicos quàm Theologos pertinet. Sciendum tamè huc melancholicum humorem nasci & augeri melancholicis cogitationibus,

nibus, quibus quis obnoxium se red-
dit. Hincq; Cassianus ait non minus no-
bis laborandum, ne eiusmodi melanco-
licæ & mœstæ cogitationes intrent, & ad
se nos rapiant, quam emittendum ne tur-
pes & inhonestæ, castitati & fidei contra-
riæ cogitationes irrepant, ob magnum
damnum, quod dicimus nobis inde im-
minere.

Alias nulla particulari causa præce-
dente, quæ eo prouocaret, quispiam re-
pente se tam tristem & melancholi-
cum sentit, vt nulla re delectetur, nec
amicis nec colloquiis, quibus ante val-
de capi solebat, sed omnia illi nause-
am pariant & aduersentur, & cum no-
mine communicare, nec loqui, nec a-
gere velit; & si quid horum fiat, non
ea sanauitate & affabilitate, sed qua so-
let eum fastidio & tædio fiat.

Vnde facile (dicit Cassianus) collige-
re licet nostras morositates & aspera ver-
ba non semper ex occasionibus, quas
fratres nostri suggerunt, nasci; sed in-
tus & in nobis causam latere, quod pas-
siones nostræ non sint mortificate; hæc
que radix illa est, ex qua torum hoc pro-
uenit.

Ideoque remedium ad pacem fruen-
dum, non est hominum commercium
& conuersationem fugere, nec Deus
tale quid iubet; sed patientem esse,
& recte passiones mortificare, nisi e-
nim has mortificauerimus, quocum-
que eamus, & quocumque terra-
rum fugiamus, nobiscum tentatio-
num & turbationum causam circumfer-
rimus.

Notissimum est exemplum à Surio al-
legatum de quodam monacho iracun-
do, qui ira & bile sua parum mortificata,
sibi & aliis grauis decreuerat monasterio
S. Abbatis Euthymii exire, in quo dege-
bat, sibi persuadens sublato cum aliis
commercio, & solitudine viuendo iracun-
diam cessaturam, quod irascendi occa-
siones non haberet. Facit, quod decreue-
rat, & se euidam cellæ includens, secum
aquæ vas fert, & diaboli actu effunditur:

furgit, & rursus aqua replet, iterum ef-
funditur & humi cadit, tertium implet,
& tertium effunditur. Tunc more solito
cum iracundia, vas capit, humi deiicit
& dirumpit, quo factò, aduertit non
monachorum consortium, nec cum iis
conuersationem causam fuisse, quod in
iracundiam & morositatem laberetur,
sed exiguam mortificationem, & tandem
ad monasterium rediit. Sic vt in te sit in-
quietis & impatientiæ causa, & non in
fratribus tuis. Mortifica tuas passiones, &
hoc modo (dicit Cassianus) & cum feris
pacem habebis, secundum illud Iob: *Be-*
stia terra pacifica erunt tibi, quanto magis
fratres.

Alias (teste D. Bonauentura) solet tri-
stia ex aliqua tribulatione superuenire,
vel quodquis voti sui non sit compos fa-
ctus. Eadem radix & à SS. Gregorio, Au-
gustino & aliis ponitur, & dicunt mun-
danam tristitiam nasci, quod quis rebus
mundanis deditus sit; certum enim est,
eum tristari oportere, qui eo, quod a-
mat, exiit. Qui vero plane à rebus
mundanis abstractus & sciunctus est, o-
mnemque in Deo spem & delectationem
quærit, hic à mundi tristitia immunis est.
Optime ait M. Auila, dubium non esse,
quin dolor ex desiderio nascatur, & quã-
to plus desiderii, tanto plus doloris, &
quo minus desiderii, hoc minus doloris
est, & nullo vigente desiderio, quietem
nasci. Sic vt desideria tortores nostri sint,
& lictores, qui nos excruciant.

Specialius de his agendo, & nobis ap-
plicando; dico Religiosi tristitiam inde
sæpe nasci, quod indifferens non sit ad
quicquid quod obedientia exigere pos-
set. Hoc ipsum est, quod frequenter so-
let illum tristem & melancholicum effi-
cere, & anxietate & dolore afficere. Si
mihi auferatur, quod mihi placet, si
mihi iniungatur, quod meæ voluntati
repugnat. Hinc ait S. Gregorius: *Qui aut*
non habita concupiscit, vt habeat, aut ad-
epta metuit, ne amittat: Et dum in aduersis
sperat prospera, in prosperis formidat aduer-
sa huc illic quo quibusdam fluctibus volui-
dd 3 tur,

3. Est super-
ueniens tri-
bulatio.

Greg. l. 22.
mor. c. 14.
Aug sup. il-
lud Psalmi:
Concepit do-
lorem, & pe-
perit iniqui-
tatem, &
tract. 14. sup.
Iean.

M. Auila
pronuncia-
tum.

Desideria
sunt nostri
tortores.

4. Est indif-
ferentia.

Greg. l. 22:
mor. c. 14.

sur, ac per modos varios rerum alternantium mutabilitate versatur. Religiosus vero qui in differens est ad quicquid quod obedientia ordinat, in eoque delectationem omnem ponit, vt Dei voluntati plene fiat satis; semper hilarius & latus est, & nemo eam hac letitia priuare poterit. Poterit quidem superior eum officio & collegio priuare, non autem delectatione, qua hic fruitur, quod illum certo alicui loco vel officio non alligat, sed solum vt Dei voluntati vndiq; fiat satis. Ideoque semper delectationem illam secum fert, quocunq; loci fuerit, & quocunq; munere occupetur. Si ergo vsq; latus & hilarius esse velis, omnem in hoc delectationem colloca, vt in omnibus Dei voluntati obsequaris, nec voluntatem huic vel illi negotio applica, nec eandem tu ipse complere stude: hoc enim medio ad delectationem non peruenies, sed in fausta fastidia & tædia tibi parabis.

§. Est superbia.

Maiores lucis gratia; quod vulgo tristitiæ & melancholiæ solet esse causa & radix, non est melancholicus ille sed superbæ humor, qui multum in animo nostro dominatur, vt diximus, dum de humilitate ægeremus; & certum est, quamdiu hic humor regnabit, nunquam tibi tristitias & melancholias defuturas, semper enim occasiones se offerent, & in tristitia & dolore viuendū tibi erit. Ad quod reduci potest, quod paulo ante diximus, aliquem indifferentem non esse ad quiduis, quod obedientia imperabit; labor enim & difficultas nō in officio, quod nobis proponitur, sita sunt, & maior labor & difficultas in magnis officiis & dignitatibus, quæ appetimus inuenitur, sed in superbia & honoris cupiditate. Hæc nobis id laboriosum, & onerosum reddit, quod facile & leue est; eamque nobis tristitiam & melancholiam adfert: imo sola cogitatio & metus, si nobis tale quid iniungatur, ad hoc sufficet.

Vnde facile colligere ait, ad huic tristitiæ medendum, nullum aptius remedium inueniri, quam humilem, & abiecto loco contentum esse. Qui enim hoc fece-

rit, omni hac tristitia & inquiete liber erit, & magna pace & tranquillitate fructur. *Discite a me, quia missus sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.* Hoc modo hæc verba exponit S. Augustinus, & dicit, si Christum in humilitate imitemur, nulla nos in virtutum exercitio laborem & difficultatem, sed magnam facilitatem & suauitatem senturos. Amor enim, voluntas & iudicium proprium hic difficultatem pariunt; quibus honoris, existimationis cupiditas, deliciarum, commoditatisque desiderium accedunt. Quæ omnia impedimenta humilitas aufert & discutit: Hæc enim hominem se parupendere & voluntati propriæ ac iudicio renunciare, honores, existimationem, omnia bona & delectationes temporales contemere facit. Quibus sublatis nulla in virtutum exercitio difficultas & labor, sed magna pax & quies animaduertitur.

CAPVT V.

Ad orationem recurrere, magnum & efficax remedium esse ad tristitiam prostigandam.

AIT Cassianus, plurimum in quauis tristitiæ genere, ex quacunque etiam causa natae conducere, ad orationem confugere, & Deum cogitare & vitæ æternæ nobis promissæ spem ob oculos habere. Hoc enim modo omnia nubi la fugantur, & serenitas redit, & abit tristitiæ spiritus. Dauid enim citharam pulsante spiritus malus, qui Saul inuaserat, fugiebat & illum deserebat. Hæcque causa est, quod sanctus Iacobus in sua Canonica nobis hoc remedium assignet: *Tristetur aliquis vestrum oret.* Dicitque Propheta Dauid se hoc remedio visum fuisse: *Renuit consolari anima mea, memor fui Dei, & delectatus sum.* Cantabiles mihi erat iustificationes tua, in loco regi-

reginationes mea, id est, erant mihi cantica
solatium. Si ad tristitia nos liberandos,
sufficit cum aliquo amico agere; quanto
magis conducet cum Deo tractare? Ideoq;
Dei seruus & bonus religiosus ad fugan-
dam tristitiam & melancholiam non hoc
vteretur remedio, vt loquatur, distrahat &
sensus effundat, nec vt vana & profana
legat, multo minus canat; sed vt ad Deum
recurrat & orationi se det: hoc eius sola-
men & quies esto.

Examinant hoc sancti, quod in sacra
scriptura habetur, quod quadraginta di-
luuii diebus elapsis, Noe atq; fenestram
aperuerit, & coruum emisit, vt ex-
ploraret, an terra iam sicca esset, vt de-
scenderet: qui ad illum reuersus non
est; & statim post, columbam emisit,
Quae (teste sacra scriptura) cum non inue-
nisset, vbi quiesceret pes eius, reuersa est ad
eam in arcam. Quærunt sancti, quando-
quidem coruus reuersus non est, quod
inuenit, vbi quieuerit pes eius, quo-
modo scriptura dicat, columbam non
inuenisse, vbi quiesceret pes eius: respon-
dent coruum lutum & cadauera sedisse,
sed columbam albam, simplicem & bel-
lam cadaueribus non pasci, nec luto &
sordibus insidere; & ideo in arcam re-
uertit, quod non inuenisset, vbi pes ei-
us quiesceret, nec pedem figeret. Eodem
modo Dei seruus & bonus religiosus de-
lectationem in mortuis hisce & vanis
mundi deliciis non reperit; & propterea
vt columba ad cordis sui arcam reuertit-
tur, & totum solatium & quies omnium-
que labium & tristitiarum, leuamen est
ad orationem confugere Dei recordari,
ad sanctissimum Eucharistiæ Sacramen-
tum accedere, & se cum Christo consolari,
& suos ei labores exponere & dicere:
Qui tui potest Domine me mæstum esse,
cum in domo tua & consortio sim? In
verbo illo Regii Propheta: *Dedisti lati-
tiam in corde meo.* ait S. Augustinus: *Non er-
ge furis quærenda est latitiam, sed intus in in-
tore homine, vbi habitat Christus, in ipso
corde in illo cubiculo, vbi orandum est, vt
Christus seruator noster docet.*

Refert de S. Martino Episcopo Seue-
rus Sulpitius, orationem laborum & de-
fatigationum leuamen ei fuisse. Vti fabri
ferrarii vt paulisper respirent à labore,
soliti sunt, aliquot irritos malleorum
ictus in incudem dirigere; sic & ille, dum
orabat, putabat se quiescere. De alio
quodam Dei famulo refertur, quod in
cella sedens maxima tristitia & incre-
dibili dolore repletus, quo Deus ad
certum tempus illum exercere voluerat,
audiuit vocem sibi intus in animo di-
centem: *Quid hic ociosus facis & te
consumis? Surge, & passionem meam
perpende. Surgens, cepit maxima eum
attentione passionis Christi mysteria
meditari, & statim tristitia recessit, ani-
mum, & solamen recepit; & hoc ex-
ercitium continuans, nunquam ampli-
us deinceps talem tentationem fen-
sit.*

De S. Marti-
no.
Seuerus Sul-
pitiu.

B. Henrico
Suso in horo-
logio sapien-
tia c. 14.
Religiosus ex
meditatione
passionis Christi
solatium
inuenit.

CAPVT VI.

*De consueta & ordinaria quadam
tristitia radice, qua est, quod Deo
quis, vt debet, non inseruiat, &
de magna letitia, quam bona
conscientia secum ad-
ducit.*

VNA præcipuarum causarum & radi-
cum, ex quibus tristitia & melancho-
lia proueniunt, est, quod quis non recte
cum Deo ambulet, quodq; se non secundum
conditionis & professionis suæ qualita-
tem gerat. Id quod quisque re ipsa & in se
experitur, dum enim magno cum seruire
& solitudine profectui suo studet, tanta
letitia & delectatione repletur, vt fere il-
lam non capiat, dum vero, quod muneris
sui est, non exequitur, tristis, & consolati-
onis expers est: *Cor nequam grauabitur
bitur in doloribus, ait sapiens: Et cor pra-
uum dabit tristitiam.* Propria & natura-
lis peccati conditio est, tristitiam & do-
lorem animo ingenerare. Quod &
Cain, simulatque peccarat, signi-
ficatum

Tract. 1. c. 10.
Tristitia ori-
tur ex negli-
genti deser-
uitio.

Eccles. 3. 16.
Eccles. 36. 22
Propria con-
ditio peccati
est, tristitia,
ostenditur in
Cain.

Propria con-
ditio peccati
& tristitia,
ostenditur in
Cain.

Genes. 4. 6.

Bern. de inter-
riori domo. c.
45.
Grauissima
paena est ma-
la conscien-
tia.
Seneca.

Plutarchus
epist. ad Fa-
cium.
Simile.
Mala consci-
entia est in-
flar febris.

ficatum est; dum enim inuidiam contra fratrem suum Abel concepisset, dicit S. scriptura: *Iratus est Cain vehementer, & concidit vultus eius.* Ducebat secum peccatum interiorem furorem, & vultum demissum, & se in facie amaritudo & interior animi mœror prodebat. Et interrogabat illum Deus: *Quare iratus es, & cur concidit facies tua?* Cain vero non respondente, (nam hæc peccati conditio est) dicit Deus: *Nempe si bene egeris, recipies?* Forsitan non tibi constat, si bene egeris, lætitiâ & delectationem te habiturum? Ideoque alius textus ait: Nonne si bene egeris, leuabis caput tuum? quod est, lætium esse. *Si autem male statim in foribus peccatum aderit,* pulsans ostium, vt intret, cruciandi causa, quod statim exterius & in vultu tuo apparebit. Sicut enim virtus, quæ est rationi conueniens natura, magnam in animo lætitiâ excitat; eodem modo vitium & peccatum magnam parit tristitiâ; Sic enim quis secum dimicat & cum ratione, & conscientia vermis intus latrat, mordendo & rodendo viscera.

Dicit S. Bernardus: *Nulla pœna grauior est praua conscientia. Mala conscientia proprius agit stimulus: si publica fama te non damnat, propria conscientia te condemnat, quoniam nemo potest seipsum fugere,* quantumcunque secerit. Hinc quidam Philosophus dicebat, nulli culpæ maiorem pœnam infligi posse, quam illam commississe, ob magnum cruciatum, quo propria conscientia male facientem affligit. Plutarchus hanc pœnam & cruciatum, qui ex mala conscientia prouenit, febris calori & frigori comparat; dicitque, sicut ægroti maiorem dolorem ex frigore & calore febris sentiunt, quam sani, dum ob intemperiem temporis calent vel frigent; eodem modo melancholiæ & tristitiæ, ex culpis propriis oriundæ, de quibus conscientia nos accusat, maiore nos cruciatu & pœna afficiunt, quam quæ casu aliquo fortuito & infortunio procedunt, sine tamen culpa nostra. Et præsertim hæc frequentiores sunt in illo, qui iam

Deo delectari incipiebat, & recte progrediebatur, magno cum fauore & diligentia, quam qui post resilit, & tepide sua curat. Si quis diuitiis affluens ad paupertatem redigatur; maiore cum dolore & mœrore, vitam agit, illo, qui nunquam nouit diuitias. Dum cui in mentem venit se quondam Deo cum deuotione & sollicitudine deseruisse, & gratiam ab eo impetrasse; iamque vero se longe alium ab illo animaduertit; non potest non summo dolore affici, & magnum interius sentire mœrorem.

Si ergo tristitiâ exulare, & semper hilarem & iucundum agere vitam exoptas; nullum efficacius hoc est remedium, quam recte viuere, & facere quod conditio tuæ conuenit. *Vn nunquam esse tristis? bene viuere.* ait S. Bernardus. Te ipsum excute, & causas remoue, quæ hanc generant tristitiâ, hac ratione illa cellabit, & lætitiâ aderit. *Bona vita semper gaudium habet, conscientia rei semper in pœna est.* Vti enim maior cruciatus non est; quam morsus & latratus peruersæ conscientia, eodem modo nec maiorem est inuenire in hac vita lætitiâ & delectationem bonæ conscientia testimonio: *Nun est oblectamentum super cordis gaudium sic cura mens quasi iugum conuiuium.* Sicut enim qui in conuiuium lætum & hilarem se exhibet missuum varietate, & inuitatorum præsentia; sic & Dei seruus, qui facit, quod debet, bonæ conscientia testimonio exhilaratur, & præsentia diuinæ odore, cuius pignora euidentiâ, & contenturas in anima sentit, secundum illud S. Ioannis: *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum.* S. Apostolus Paulus dicit bonam conscientiam paradisum, gloriam esse & felicitatem in terra. *Gloria nostra hæc est testimonium conscientia nostra.* S. Chrysostomus ait bonam conscientiam ex bona vita oriundam omnines cordis tenebras amaritudines tollere & fugare, vt videre licet in sole, quo ex oriente nubila fugantur & dissoluantur; eodem modo, omnis tristitiæ copia in bonam conscientiam cadens, sic extinguitur,

guitur, ut ignis aliqua scintilla in profundum aqua repletum lacum cadens. Addit S. Augustinus, quod ut mel non solum in se dulce est, sed & insipida quæque quibus miscetur, dulcia reddit; sic & bona conscientia non solum per se læta & dulcis est, sed & labores exhilarat & dulces & lapidos reddit, secundum illud Prophetæ: *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa, desiderabilia super aurum & lapidem preciosum multum & dulciora super mel & faenum.* Per Domini iudicia, mandata eius & legis obseruationem intelligit, quæ non solum in se dulcia sunt, sed & omnes vitæ molestias dulces faciunt.

Refert Ecclesiastica historia, fidei & religionis persecutores nouum & insolitum quid inuentasse, nec reperire est aliquos præteritis temporibus idem excogitasse, estque huiusmodi, quod quicumque vocati, vel tormentis excruciatifidem negassent, in carcerem cum sanctis martyribus coniciebantur, ut vero eorum pena omni consolatione careret; non ibi detinebantur ut paulo ante de Christianismo accusati, sed ut homicidæ & malefactores. Notaturque ibi discrimen, etiam quantum ad exteriores gestus & oculos utrorumque; quia sancti Martyres ad tribunalia & tormenta læti properabant, & diuini nescio quid in vultibus eorum elucebat, & vinculis ut monilibus exornabantur, & ex carceris graueolentia Christo & Angelis suauissime olentes apparebant, quasi non in carceribus sed odoriferis hortis detenti fuissent. Alteri vero mœsti, capitibus demissis horribiles visu, & omni deformitate deformiores exibant. Hos propria conscientia sæuius vexabat & excruciebat, quam compedes vincula, cathenæ & carceris factor: illis vero bona conscientia, & quietis & gloriæ spes dolores mitigabat, & recreabat: quod etiam boni plerumque experiuntur. Tanta enim est bonæ conscientia lætitia, ut frequenter bonus se tristem & excruciatum reperiens, ut omnem in partem oculos dirigens nihil reperiatur, quod eum solari queat; sed il-

Rodriguez exercit. pars 2.

los intus reflectens, & conscientia pacem & testimonium intuens, se consolatur & erigit: nouit enim omnia reliqua, qua etiam cum que ratione cadant, nihil ad negocium, nisi solum hoc, facere. Ex hoc res magnæ consolationis eruitur, & est eiusmodi, si bona conscientia, & Deo gratum esse, causa sit, ob quam quis lætus sit; eandem hunc spirituales lætitiæ, signum euidentis & magnum indicium esse, aliquem bonam habere conscientiam & Deo placere, & in eius gratia & amicitia versari: ex affectu enim causa noscitur. Quod ideo recte S. Bonauentura annotauit, dum inquit: *Maximam inhabitanti gratia signum, est spiritualis lætitia. Lux orta est iusto, & redit corde lætitia. Impii autem in tenebris ambulant, & in obscuritate & tristitia. Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt.* Hæcque ideo vel præcipua causa erat, cur S. Franciscus in religiosis suis hanc spirituales lætitiæ videri exoptaret, quod signo esset, Deum in illis habitare, & in eius gratia & amicitia versari. *Fruitus autem spiritus est gaudium, dicit S. Paulus. Spiritualis hæc lætitia, quæ prouenit & nascitur, ut ex fonte, ex cordis puritate & vitæ munditia, fructus est sanctus Spiritus, & signum, quod ibi habitet. Tantoq; gaudio afficiebatur sanctus Franciscus, dum hanc in religiosis suis lætitiæ videbat, ut diceret, si subinde contingat me à diabolo aecidia & spiritus mœstia tentari, adspicio fratrum meorum & sociorum hilaritatem, & statim eorum visa lætitiæ, tentatione liberor, quasi Angelos viderem. Videre seruorum Dei lætitiæ, qui in eius gratia & amicitia sunt, est quasi Angelos in mundo cer- nere, secundum illud S. Scripturæ. *Vidi te quasi Angelum Dei. Et bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei.**

CAPVT VII.

Aliquam bonam & sanctam esse tristitiam.

DEI T quis: Ergone semper lætandum nobis est? Nunquamne tristandum

Ex bona conscientia nascitur: ex lætitia bona conscientia.

Bonauent. in spec. discip. p. 1. c. 3. P. sal. 96. 12. P. sal. 61. 5.

P. sal. 13. 3. 1. p. 1. 1. c. 26. Chron.

S. Franciscus desiderium.

Ad Gal. 5. 22

Seruorum Dei lætitiæ videre, est, quasi Angelos videre. Esther 15. 16. 1. Reg. 29. 9.

cc dum

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

Basil in reg.
brevib. 192.
& 194.

Matth. 5. 5.
Leo Papa.
Cassian. l. 9.
de instit. re-
nunt.

Duplex est
tristitia mun-
dana.

S. Apollonius

Psal. 31. II.

Ad Theosal.
4. 12.
Ioan. 11. 35.

1. Ad Cor. 7.
30.

dum annon aliquam inuenire est tristitia bonam? Huic quaestioni responder S. Basilius, aliquam inueniri tristitiam bonam & vtilem. Vna enim octo beatitudinum, quas Christus in Euangelio ponit, Beati, inquit, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Dicunt S. Basilius & Leo Papa & Cassianus, duo esse tristitiae genera, altera mundana, dum quis ob quidpiam mundanum tristatur, vt de aduersis & laboriosis. Hancque dicant seruorum Dei non esse. De S. Apollonio iu vitis patrum legitur illum ad discipulos ita verba fecisse, quod diceret seruos Dei, qui Deo confidunt, & regnum caelorum sperant, non oportere tritari. Tristatur (aiebat) gentiles & Iudaei & alii infideles, & plangant continue peccatores; iusti vero, qui viua spe aeterna bona expectant, latentur & exultent. *Latamini in Domino Exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde.* Si enim caduca & terrena amantes deorum felici successu gaudent; quanto maior nobis gaudendi & exultandi in Deo & in gloria aeterna, quam speramus, occasio esse debet. Hinc est quod S. Apostolus Paulus non vult nos nimio dolore de amicorum & cognatorum morte affici: *Nolumus autem vos fratres ignorare de dormientibus, vt non contristemini, sicut & ceteri qui spem non habent.* Non absolute dicit, ne tristemur, aliquem enim de hoc mœrorem ostendere, naturale & non malum est, sed bonum & amoris signum: Quod & Christus seruator noster ipse ostendit, & lachrymatus est in Lazari amici sui morte, vt & adstantes dicerent: *Ecce quomodo amabat eum.* Sed S. Paulus dicit, ne tristemur sicut infideles, qui alteram vitam non sperant, sed vt moderata tristitia sit, nos consolantes breui mutuo nos in caelo visuros; quodq; ille nos praecesserit, illum breui secuturi. Sicut quamuis mundana & huius vitae negocia non possimus non dolere, quia homines sumus; tamen monet in his non perstandum, sed solum obiter illa tangenda esse. Qui sicut dicit Apostolus) quasi non fientes, & qui gaudent, quasi non gaudentes.

Alia tristitia spiritualis & secundum Deum est. Haec bona, vtilis & seruis Dei conueniens est. Haec quatuor modis gigni aiunt S. Basilius & Cassianus primo ex peccatis contra Deum commissis, secundum illud S. Pauli Apostoli: *Gaudes peccatores non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad poenitentiam, contristati enim estis secundum Deum: quae enim secundum Deum tristitia est, poenitentiam in salutem stabilem operatur.* Quod quis peccata sua plangat, tristetur & doleat se Deum offendisse, haec bona & secundum Deum tristitia est. Adfert S. Chrysostomus suo ingenio diuinam rationem. Nullum in mundo damnatum, dolore, mœrore vel tristitia reparatur, nisi solum id, quod ex peccato incursum est; ideoq; in nulla alia re bene impeditur dolor & tristitia, nisi in hac. Omnia enim reliqua non solum non mœrore & tristitia reparantur, sed potius eo augentur & crescunt: damnatum vero peccati, tristitia & dolore restauratur; ideoque nobis plangendum est.

Secundo tristitia haec ex aliorum peccatis nascitur, quod videmus Deum offensum & spretum, & legem eius violatam. Haec & bona tristitia est; quo ex Dei amore, & diuinæ gloriae & salutis animarum zelo proficiscatur. Hincq; videre est sanctos illos Prophetas & magnos Dei amicos debilitatos & consumptos dolore & tristitia, dum peccata & offensiones contra diuinam eius Maiestatem aduertent, quibus ipsi remedium adferre non poterant: *Defectio tenuit me, pro peccatoribus dereliquentibus legem tuam.* Tātus erat defectus, quē ob hanc causam sentiebat Propheta Dauid, vt animi dolor corpus debilitaret, & sanguinem inficeret. *Tabescere fecit zelus meus, quia oblitus sum verba tua inimici mei. Et vidi prauaricantes, & tabescebam, quia eloquia tua non custodierunt.* Sanguis in corpore putrescebat, dum videret iniurias & transgressiones contra Deum factas. Et Propheta Ieremias huiusmodi & similibus plantibus gemitibusque scater. Hanc tristitiam dicit nos valde decere, & nobis propriam esse.

nam instituti nostri finis est, vt Dei nomen sanctificetur & glorificetur ab vniuerso mundo, & ideo dolorum nostrorum maximus ille merito esse deberet, ne id, sed contrarium accideret.

Tertia tristitia hæc ex perfectionis desiderio nasci potest quod in eo consistit, vt tanta teneamur cupiditate in perfectione progrediendi, vt semper suspiremus & ploremus, quod meliores non sumus & perfectiores, secundum quod Christus in Euangelio dicit: *Beati, qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur*; Et Deus desiderium eorum explebit.

Quarto solet & in seruis Dei sancta quedam oriri tristitia ex gloriæ contemplatione & cœlestium illorum bonorum desiderio, quod se ab illis exulare & ea differri videant. Vt filii Israel in exilio suo Babylonico plorabant, dum terræ promissionis recordarentur: *super flumina Babylonis, illic sedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Sion*. Desiebat & Prophetæ David huius vitæ exilium: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est*. Illud; Ad te suspiramus gementes & fletus filii Euz in hac lachrymarum valle, suspirium est, quod suauem Dei auribus harmoniam reddit.

Ponit Cassianus signa, vt dignoscatur, quæ bona & secundum Deum, & quæ mala & diaboli tristitia sit. Dicit priorem obedientem, affabilem, humilem, mansuetam, suauem & patientem esse; denique quandoquidem ex Dei amore nascitur; in se omnes S. Spiritus fructus comprehendit, quos S. Apostolus Paulus recenset in huc modum: *Fructus autem spiritus sunt: Caritas, gaudium, pax, longanimitas, bonitas, fides, mansuetudo, continentia*. Tristitia autem mala & diaboli, aspera, impatiens, rancoris, & inutilis amaritudinis plena est, nos ad diffidentiam inclinat & desperationem, & ab omni bono nos separat & sciungit: præterea mala hæc tristitia nullum secum solamen aut lætitiã fert. Lætitiã vero bona & secundum Deum (dicit Cassianus) est quodam modo lata, & secum solatium, robur, & vigorem magnū

ad omne bonum adducit, vt videre est discurrendo per quatuor prædicta tristitiæ genera. Dum enim quis peccata plāgit & vna ex parte tristari videtur, tamen ex altera consolationem magnam sentit. Res ipsa docet quam læti sumus, & abunde satisfactum nobis sit, dum exacte & plene peccata nostra desleuimus. Et vnum eorum, ex quibus dignoscitur differentia & prærogatiua magna, quæ est inter spirituales & seruorum Dei vitam, & eorum qui mundo famulantur, in hoc consistit, quod serui Dei maius gaudium & lætitiã in animo sentiant, peccatis iam deploratis, quam mundani in omnibus delectationibus & deliciis suis. Idque probans S. Augustinus perpendit, dum ait: si hoc primum sit quorum operum eorum, qui Deo seruire incipiunt, si iustorum plangit, si eorum tristitia, tantum illis delectationem adfert; quid & quantum, (credendum foret, dulcedinis illos experturos, dum Dominus illos in oratione consolabitur, & iubilos illos spirituales impartietur, quos electis impertiri solet) Quid fiet, dum omnes ex eorum oculis lachrymas absterget & siccabit: *Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum: & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra*. Si quis ergo alter Ieremias, aliena semper peccata plangit; facile aduertere est, quantam ille in anima dulcedinem delectationem & satisfactionem sibi paret; nam bonorum filiorum indicium est, bonum zelum honoris paterni habere. Quid suauius & iucundius esse potest, quam semper ad perfectionem anhelare & suspirare, & desiderare nos inuicem in cœlesti illa patria videre? Dicit S. Augustinus: *Quid enim pulchrius, quidue dulcius quam inter tenebras huius vite multasque amaritudines, diuina dulcedini inhiare, & aterna beatitudini suspirare, illicque teneri mente, ubi vera haberi gaudia certissimum est*.

Et hinc aduertere erit lætitiã, quam in Dei seruis requirimus non vanam esse, nec illam, quæ in risu & ociosis verbis, nec in facetiis, & lepore consistit, nec

Augustinus.

Apo. 21. 4. 22

huiusmodi, ut quis omnibus obuiis loquatur; hæc enim non seruorum Dei, sed distractio, libertas, & dissolutio foret. Quod requiritur, est exterior lætitia, quæ ex interiori redundet, secundum illud sapientis: *Cor gaudens exhilarat faciem.* Ut enim spiritus tristitia sic in corpus redundat, ut non solum carnem, sed & ossa consumit & exsiccat: nam *spiritus*

Prov. 15. 13.
Prov. 17. 22.

tristis exsiccat ossa; eodem modo interior lætitia in corpus adeo redundat, ut etiam in vultu appareat. Ideoq; de quibusdam sanctis legitur, in vultu lætitiæ & hilaritatem quandam ita eluxisse, ut lætitiæ & pacem interiorem animæ testaretur. Hæc est illa nobis necessaria lætitiæ.

TRACTA-